

Är Botkyrka kommun beredd att stärka arbetet mot konkurrens och organiserad brottslighet i sina upphandlingar?

Per Norman har i en interpellation ställt nedanstående frågor till mig om hur kommunen kan stärka arbetet mot osund konkurrens och organiserad brottslighet i sina upphandlingar. Ofta inriktar sig den politiska debatten på att gå i polemik med varandra även i frågor där det kan råda rätt stor samsyn. Jag vill i stället ta tillfället i akt att tacka Per för interpellationen och uttrycka att jag i stort håller med om hans problembeskrivning.

Att stävja välfärdsbrottsligheten är en viktig prioritering för mig och för hela Botkyrkas bästa. Här spelar upphandlingarna, i kraft av de stora belopp som de omfattar, en nyckelroll. Den organiserade brottsligheten har funnit en intäktskälla i att utnyttja de offentliga upphandlingarna och det kan vi inte tillåta fortsätta. Det här missgynnar också de många seriösa aktörer som riskerar att väljas bort i upphandlingarna. För att komma till rätta med fusk och oegentligheter behöver arbetet skärpas.

1. Är kommunen beredd att till avtalsvillkoren införa samma eller liknande skrivning som Region Stockholm använder för skydd av uppgiftslämnare, och är kommunen redo att inrätta en typ av "visselblåsarfunktion" speciellt för personer som vill påtala missförhållanden hos kommunens leverantörer/entreprenörer?

En revidering av kommunens Upphandlings- och inköspolicy är inledd. Att tvivelaktiga aktörer, inte sällan med kopplingar till den organiserade brottsligheten, på olika sätt tillskansar sig skattemedel har de senaste åren blivit ett påtagligt samhällsproblem.

Att kriminalitet eller brottslighet överhuvudtaget inte nämns i vare sig Upphandlings- och inköspolicyn eller i Riktlinjer för upphandling och inköp tycker jag i sig är själv nog att dessa behöver ses över. Exakt hur

skrivningarna kommer att lyda och vilka de föreslagna åtgärderna blir får vi anledning att återkomma till.

2. Är kommunen beredd att konkretisera dokumentet "Rutin arbetsplatskontroller", exempelvis med en plan över vilka olika sanktionsmöjligheter som finns, när de ska användas och vilken verkan de är tänkt att ge – när fel och oegentligheter har påvisats?

Efter att den reviderade Upphandlings- och inköspolicyn är antagen kommer de dokument som är sprungna ur den också att ses över. I rutiner, som så att säga är mer handgripliga, är det viktigt med konkreta arbetssätt och åtgärder som ska vidtas vid fel och oegentligheter, så att de blir praktiskt tillämpliga.

Jag vill i detta sammanhang också nämna Otto-teamet. För att motverka oegentligheter och fel såväl inom kommunal som upphandlad och privat bolag verksamhet inom kommunen spelar Otto-teamet en central roll. För att ge dem bättre förutsättningar för detta tillsköt Botkyrkas bästa mer resurser i budgeten 2025, vilket medfört att de kan utöka sin personalstyrka i år.

3. Är kommunen beredd att ta fram kravformuleringar för underentreprenörer- och uppföljnings/utvärderingsstrategi för dessa?

Att det på flera håll inom kommunen finns brister när det gäller uppföljningen är något som vi i Botkyrkas bästa tagit fasta på sedan vi tog över styret av kommunen. Minst lika viktigt att ha strategier och dokument är det att det som står i dem implementeras i och genomsyrar det arbete som bedrivs i kommunens olika verksamheter. Med detta inte sagt att de föreslagna kravformuleringarna och strategin inte skulle kunna komplettera policyn och riktlinjerna. Huruvida de föreslagna kravformuleringarna och strategin ändå skulle kunna fungera som ett verkningsfullt komplement till riktlinjerna och policyn för upphandling får det kommande arbetet utvisa.

4. Är kommunen beredd att ställa krav på att en viss del av kontraktet ska utföras av huvudleverantören själv och/eller som Region Stockholm begränsa antalet underleverantörsled, exempelvis till ett, två eller tre?

Att en leverantör anlitar underleverantörer kan ha flera skäl. Exempelvis ger det ökad flexibilitet och möjlighet till specialistkompetens som man inte själv besitter. Vidare utgör underentreprenader en viktig marknad för många småföretag, för vilka upphandlingarna ofta är för omfattande och resurskrävande för att de ska kunna delta i dem.

Å andra sidan kan många underleverantörsled leda till bristande insyn från beställaren och en otydlig ansvarsfördelning. Det är därför viktigt att det finns tydliga avtalsvillkor och verktyg för att följa upp att de efterlevs.

Enligt Lagen om offentlig upphandling måste villkoren i en upphandling vara proportionerliga, icke-diskriminerande och transparenta. Att införa en generell begränsning av antalet underleverantörsled är juridiskt tveksamt, och inte heller något som Region Stockholm har gjort. Däremot finns det andra tillvägagångssätt som syftar till att nå de mål som Per också nämner i sin inledande text.

5. Är kommunen beredd att med genomförande av punkterna 1-4 ovan stärka möjligheten att nå Teknik- och fastighetsnämndens inriktningsmål 2?

Så som jag har beskrivit ovan ligger interpellationen i linje med det arbete som vi i Botkyrkas bästa bedriver. Tillsammans med Teknik- och fastighetsnämnden ska vi på ett övergripande plan förstärka kommunens arbete mot kriminalitet, korruption och oegentligheter som anges i inriktningsmål 2.

Stina Lundgren

Kommunstyrelsens ordförande